

Број/Број: 01/2-05-1-86/13
Сарајево/Sarajevo, 19. 2. 2013.

ZAPISNIK

s Konsultativnog sastanka predstavnika parlamenta Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske i Srbije i članova Igmanske inicijative, održanog 18. 2. 2013.

Sastanku održanom 18. 2. 2013. prisustvovali su predsjedavajući Predstavničkog doma PSBiH Božo Ljubić, predsjedavajući komisija/odbora za vanjsku politiku i njihovi zamjenici Mirza Kušljugić (BiH), Miodrag Vuković (Crna Gora) i Marija Obradović (Srbija), poslanici i delegati iz PSBiH: Beriz Belkić, Šefik Džaferović, Mato Franjičević, Zvonko Jurišić, Lazar Prodanović i Martin Raguž, poslanici u parlamentima: Igor Bečić, Nada Kolundžija, Mujo Muković, Balint Pastor, Zoran Pralica (Srbija), Dritan Abazović, Vasilije Lalošević, Vesna Radulović (Crna Gora), ambasador Kraljevine Švedske u BiH Bosse Hedberg, kopredsjednici Igmanske inicijative Vehid Šehić (BiH), Branko Lukovac (Crna Gora) i Aleksandar Popov (Srbija), drugi članovi srpske i crnogorske parlamentarne delegacije s predstavnicima ambasada Crne Gore i Srbije u BiH, članovi Igmanske inicijative Zlatko Dizdarević, Miodrag Živanović, Slavo Kukić i dr.

Od pozvanih sastanku se, iz objektivnih razloga, nije odazvala delegacija Hrvatskoga sabora.

Na otvaranju Konsultativnog sastanka skup su otvorili obraćanjem domaćini Vehid Šehić, kopredsjednik Igmanske inicijative iz BiH, i Mirza Kušljugić, predsjedavajući Komisije za vanjske poslove Predstavničkog doma PSBiH.

Vehid Šehić je uz zahvalu domaćinu, Komisiji za vanjske poslove Predstavničkog doma PSBiH, uz pozdrav i dobrodošlicu gostima, naglasio da je ovaj skup nastavak aktivnosti započetih u Zagrebu, kada su se sastali predsjednici komisija/odbora za vanjsku politiku četiri parlamenta (BiH, Crne Gore, Hrvatske i Srbije). Igmanska inicijativa smatra da je važno uspostaviti partnersku saradnju na nivou parlamenta, jer parlamenti okupljaju i poziciju i opoziciju i iskazuju interese građana ove četiri države koji su svojim glasovima legitimirali poslanike iz parlamenta. Saradnju je ocijenio važnom ne zato što to od regije traži i očekuje Evropska unija, nego zato što je to interes građana ove četiri susjedne države. Iskazao je i žaljenje zbog činjenice da delegacija R Hrvatske zbog gripe nije mogla učestvovati na Konsultativnom sastanku, premda daje podršku aktivnostima Igmanske inicijative.

Mirza Kušljugić je u ime suorganizatora Sastanka pozdravio učesnike i goste, ističući da su komisije/odbori za vanjsku politiku već zakazali redovni sastanak u Sarajevu 15. marta 2013., na kojem će se nastaviti promišljati modeli i drugih regionalnih inicijativa i mogući modaliteti putem kojih će se u njih uključiti parlamenti. Kušljugić je u ime prisutnih predsjednika komisija/odbora iskazao spremnost da se za sastanak u novembru ove godine neke od današnjih zaključaka pokuša ugraditi u naredni korak konstruktivnog razvoja procesa uključivanja parlamenta u rješavanje gorućih problema i izazova koji su pred nama.

Aleksandar Popov, kopredsjednik Igmanske inicijative iz Srbije, govorio je o mogućim oblicima saradnje naglašavajući da Igmanska inicijativa već trinaestu godinu radi na obnovi

razumijevanja i povjerenja zemalja i naroda Dejtonskoga sporazuma putem raznih oblika saradnje, najčešće putem ekspertskih projekata, konkretnih projekata, budući da se nevladinom sektoru najčešće prigovara da samo kritizira vlast, a ne nudi rješenja. Igmanska inicijativa radi obratno: kritizira i nudi rješenja. Na 22 dosadašnje sesije Igmanska inicijativa ekspertskim projektima lobirala je za neka rješenja koja korak po korak pridonose poboljšanju odnosa. Primjer za to su suspendiranje viznog režima između tadašnje SR Jugoslavije i Hrvatske, usvajanje niza bilateralnih sporazuma između država ili obnova saradnje između nekih gradova i sl. Polje rada je bilo usmjereno prema vladama, a onda je Igmanska inicijativa postala prepoznatljiva, pa su i predsjednici država postali redovni gosti sesija. Čak šest puta su se dosad sastajali i četiri puta potpisali zajedničke izjave koje su pripremili eksperti Igmanske inicijative. Igmanska inicijativa uočila je da su nedovoljno iskorišten resurs parlamenti ovih zemalja i interparlamentarna saradnja. Uz bilateralnu saradnju ili tematske skupove (Cetinjski forum, npr.), mnogo se može učiniti ako se saradnja fokusira na četiri zemlje Dejtonskog sporazuma koje imaju mnogo toga zajedničkog dobrog u prošlosti, ali i nedavno loše naslijeđe i jedan broj neriješenih pitanja koja treba rješavati na dobrobit svih građana. Tu parlamentarci mogu mnogo pridonijeti: ujednačavanjem zakonodavstava, unapređenjem i donošenjem novih bilateralnih sporazuma, stalnijim oblicima saradnje u regiji jer je i jedan od uslova priključenja EU njegovanje regionalne saradnje. Gosp. Popov iskazao je zadovoljstvo da je aktivnost Igmanske inicijative u unapređenju regionalne saradnje naišla na razumijevanje i podršku u parlamentima zemalja o čemu svjedoči i visoko učešće parlamentaraca na ovom Konsultativnom sastanku. Podršku ovom projektu dalo je i Nordijsko vijeće i ambasade nordijskih zemalja u regionu, koji su pomogli da se bolje shvate njihova iskustva i da ovaj projekat dobije i finansijsku podršku. Uz sve druge modele (Benelux, baltički), Igmanska inicijativa ukazuje na nordijski, jer on ima mnogo sličnosti s našim zemljama i premda nema preslikavanja modela, taj model pokazuje barem jedno: u zajedničkom koračanju naprijed nema prečica. Mora se ići korak po korak u izgrađivanju povjerenja i nalaženju zajedničkih, integrirajućih interesa kojima se region može učiniti mjestom pristojnog življenja. Cilj Sastanka je sagledati moguće oblasti u kojima se mogu napraviti pomaci u daljnjem unapređenju saradnje: sloboda kretanja ljudi, moguće i radne snage, što bi podrazumijevalo ujednačavanje zakonodavstava i bilateralne sporazume; ekonomska saradnja i otklanjanje prepreka u njenom odvijanju; energetika, izgradnja novih energetskih postrojenja; zaštita okoliša i borba protiv elementarnih nepogoda; zajedničko kulturno naslijeđe... Sastanku su prisustvovali i članovi ekspertske grupe prema čijim bilješkama će se uraditi studija koja će ići na provjeru na sastanku potpredsjednika parlamenata zakazanom za kraj marta u Beogradu, nakon čega ide tematska sesija Igmanske inicijative u Podgorici, gdje će biti prisutna sva četiri predsjednika, kada bi se promovirali programi o kojima postoji saglasnost i naredni koraci u daljnjoj saradnji.

Konsultativnom sastanku se u ime PSBiH obratio **Božo Ljubić**, predsjedavajući Predstavničkog doma PSBiH. Naglasio je da se Sastanak održava u Plavoj sali PSBiH, što je sala Doma naroda i u njoj se usaglašavaju odnosi i saradnja konstitutivnih naroda u BiH, pa to ima i simboličko značenje u podršci saradnji zemalja i naroda koji nastanjuju region Balkana. Nažalost, ovo je područje često bilo objekat historije, saradnjom na političkom planu nakon svih turbulencija posljednjih 20 godina možda ga možemo pretvoriti u region saradnje, istakao je Ljubić. Da bi naslijeđe prošlosti prestalo opterećivati naše odnose u budućnosti, mnogo je toga što treba riješiti u našim odnosima. Imovina, sukcesija, pitanje izbjeglica, nestalih lica, kulturno naslijeđe koje je dijelom otuđeno, pitanje granica... područja su koja traže pojačan angažman institucija naših zemalja da bi se što prije prevladalo naslijeđe loše prošlosti. Da bi se došlo do toga, potrebno se povoditi za dobrim primjerima, istaknuo je Ljubić, s uvjerenjem da nema boljeg primjera od nordijskog, nezavisno od toga što će region u budućnosti biti dijelom većih, širih asocijacija (EU, NATO-a i sl.). Ljubić je

ukazao na moguća mjesta saradnje, ona u kojima se ogleda međuzavisnost regiona: zaštita okoliša, korištenje hidroenergetskih potencijala, saobraćajna infrastruktura... Mnogo je resursa u ovom trenutku mobilizirano u regionu samo zato što nisu definirani instrumenti i modaliteti saradnje, koji bi u protivnom bili bitno racionalizirani. BiH ima samo dva panevropska koridora: Koridor Vc i rijeka Sava, ali da bi se privukao kapital iz najmoćnijih zemalja svijeta, svaki infrastrukturni projekat ograničen na prostor naših zemalja je premali. Primjerice, Kina je spremna uložiti velika sredstva u infrastrukturu, ali samo ako ona obuhvata regionalni kontekst, budući da njihovi investitori nisu zainteresirani za male projekte. Mi kao parlamentarci, naglasio je Ljubić, zajedno sa izvršnom vlasti, trebamo tu oblast kandidirati da bi se povećala mobilnost, transport roba, ljudi, kapitala. Intermodalni transport (vodeni, drumski, željeznički, zračni) danas je nezamjenjiv način transporta i nijedan od pojedinačnih vidova transporta ne može zadovoljiti moderne oblike ekonomskog razvoja, a da se i ne govori koliko je u svemu tome važno pitanje granice, jer se na granici danas gubi više vremena nego u transportu, a to je nemoguće riješiti bez regionalne saradnje. Prošlog ljeta vidjelo se što znači zaštita od požara, koliko je to osjetljivo područje i koliko je tu potrebno unaprijediti regionalnu saradnju i pomoć. Jer, čak i kad postoji dobra volja da se pomogne, te pomoći nema ukoliko to nije riješeno međudržavnim zakonima i sporazumima. Božo Ljubić iskazao je i rezervu prema spominjanom terminu „zemlje Dejtonskog sporazuma“, jer su iskustva našeg zajedničkog življenja, saradnja naših zemalja i naroda, pa i iskustvo suživota koje nije uvijek i samo bilo loše i tragično, mnogo starije od Dejtona i mirovnog sporazuma ondje zaključenog.

Pozdravnim govorom skupu se obratio i švedski ambasador u BiH **Bosse Hedberg** najprije toplo zahvaljujući domaćinima sastanka za poziv da ukratko predstavi tzv. nordijski model i iznese primjere međusobne saradnje i zajedničkog nastupa Nordijskog vijeća prema drugim grupacijama, asocijacijama država ili međunarodnim organizacijama i institucijama. Ambasador Švedske je naglasio važnu ulogu zvaničnih državnih institucija, i posebno parlamentaraca kao nosilaca zakonodavne vlasti u procesu regionalne saradnje. Također je istakao da je tokom svog petogodišnjeg mandata u BiH bio mnogo puta u prilici primijetiti da se važne odluke donose izvan institucija vlasti u BiH, dakle Parlamenta i Vlade, kao i izvan organizacija civilnog društva i nevladinog sektora koji imaju i mogu dati dragocjen doprinos dobrim rješenjima, ali ih se, nažalost, zaobilazi.

Govoreći o Nordijskom vijeću, Hedberg je ukazao da je ono jedno od najstarijih formaliziranih mehanizama regionalne parlamentarne saradnje na svijetu koje je uspostavljeno još daleke 1952. godine, a nekoliko godina kasnije upotpunjeno i saradnjom na nivou vlada pet zemalja članica Nordijskog vijeća od kojih su tri (Finska, Danska i Švedska) članice EU, a Island i Norveška to nisu, što ni najmanje ne smeta njihovom zajedničkom nastupu i djelotvornoj saradnji. Hedberg je informirao učesnike sastanka i o još nekim važnim forumima ovog regiona, kao što je Nordijsko vijeće za mlade, a u rotirajućem predsjedavanju Švedska trenutno predsjedava Nordijskim vijećem ministara. Sljedeće godine će ovo predsjedavanje preuzeti Island, a 2015. godine Danska. Švedska također predsjedava Arktičkim vijećem u periodu od 2011. do 2013. godine. Ovo vijeće je uspostavljeno 1996. godine i pored pet zemalja Nordijskog vijeća obuhvata i Kanadu, Sjedinjene Američke države i Rusiju kao i šest drugih različitih organizacija koje predstavljaju autohtone narode iz oblasti Arktika. Primjeri regionalne saradnje putem ovih foruma su mnogobrojni i raznovrsni, a jedna od najvažnijih je zajednička kandidatura u međunarodne organizacije i forume (kao što je to trenutno kandidatura Švedske za sjedište u UNESCO-u).

Također je tu i bliska saradnja s Baltičkim vijećem i zajedničko predstavljanje u Vijeću Evrope i sl.

U diskusiji o dosadašnjoj praksi saradnje parlamentarnih komisija/odbora za vanjsku politiku, kojom je moderirao Aleksandar Popov, predsjedavajući Komisije za vanjske poslove

PDPSBiH **Mirza Kušljugić** skupu se obratio govoreći iz pozicije BiH o dosadašnjoj praksi saradnje komisija/odbora za vanjske poslove parlamenata ove četiri zemlje. Više od 300 zvaničnih sastanaka, simpozija i konferencija izvršne i zakonodavne vlasti, komisija, nevladinih organizacija, ekspertnih grupa održano je u okviru regionalne saradnje na području Zapadnog Balkana zadnjih godina, upoznao je Kušljugić skup. Šta u tome znači inicijativa koja je započeta prije godinu dana na podsticaj Odbora za vanjsku politiku Sabora Hrvatske da se organizira inicijalni sastanak predsjednika komisija/odbora za vanjsku politiku i vanjske poslove? Je li to još jedan oblik umrežavanja bez jasne vizije, bez jasnog konačnog cilja, zapitao se Kušljugić i pojasnio: prvi je sastanak organiziran u oktobru 2012. godine kada je dogovoreno da će se u prvoj fazi sagledati svi drugi oblici saradnje koji postoje u regionu i pokušati izaći s nekim novim, našim modelom saradnje parlamenata koji bi značio institucionalno uključivanje parlamenata u donošenje važnih odluka koje se donose u regionu. Funkcionalno, region već ima organizacione strukture kao što su CEFTA, Energetska zajednica, Vijeće za regionalnu saradnju. Naša ideja je da se parlamenti u ove procese moraju politički uključiti, istaknuo je Kušljugić. Hoće li to biti način sličan nordijskom i na koji će se način doći do modela koji će biti predložen parlamentima, razgovarat će se na sastancima zakazanim za mart u Sarajevu, a potom na još dva, u Podgorici i Beogradu, nakon čega će se izaći s nekim prijedlogom. Ovdje smo, naglasio je Kušljugić, da s Igmanskom inicijativom na ležerniji način podijelimo naša razmišljanja, da proširimo krug ljudi koji o tome razgovaraju, da nađemo zajednički jezik s nevladinim sektorom. Ideja da se stvar događa kroz parlamente je u tome što parlamenti objedinjuju i poziciju i opoziciju, oni predstavljaju kontinuitet saradnje, za razliku od izvršne vlasti koja je podložna nekad i drastičnim, radikalnim promjenama nakon izbora. Druga odluka je da se u javnost ide s konkretnim projektima u koje bi se uključivali parlamenti ili kao inicijatori procesa ili kao mjesta na kojima bi se postavljali rokovi za donošenje i završavanje procesa. U tom bi smislu, primjerice, naš konkretni cilj bio uspostava i ratifikacija sporazuma o granicama kako bi se počele rušiti granice u glavama za šta je potrebno daleko više vremena, ustvrdio je Kušljugić. Imamo zajedničke probleme, zajedničke izazove, a da nam motiv za to mogu biti i zajednički uspjesi koje npr. ovih dana vidimo i u sportu ili kulturi, u umjetnosti, filmu. Ukoliko komisije/odbori za vanjsku politiku mogu biti inicijalni most, a mi smo tu spremnost iskazali, mi smo spremni nastaviti u tom smjeru raditi. Daljnja saradnja s Igmanskom inicijativom je dobrodošla, daljnja saradnja s prijateljskim zemljama i njihovim ambasadama, s Evropskom komisijom, dobrodošla je. Hajdemo to pokušati i institucionalno dograditi, zaključio je Kušljugić.

Miodrag Vuković, predsjednik Odbora za međunarodne odnose i iseljenike Skupštine Crne Gore, u svom obraćanju skupu je, u ime delegacije Crne Gore, pozdravio napore Igmanske inicijative u građenju novih odnosa parlamenata četiri zemlje, naglašavajući da nove inicijative ne bi smjele zaustaviti ili usporiti praksom već potvrđene načine dobre saradnje i parlamenata i država u regiji, što bilateralnih, što onih u okviru širih regionalnih inicijativa, poput CEI-ja i sličnih. Najvažnije je pri tome ne ignorirati realnosti u kojima živimo, realne procese u našim zemljama i između naših zemalja. Mi dolazimo iz zemalja koje su umorne od političke, ekonomske i društvene tranzicije, u našim zemljama se još uvijek osjećaju posljedice ratnih dešavanja, umaraju nas i zahtjevi iz EU da se prilagodimo standardima nakon kojih ćemo i za njih postati prijemčljivi, živimo snažne unutrašnje probleme u svojim zemljama, naveo je Vuković i naglasio da sve to čini realnost ambijenata iz kojih dolazimo, jer mi ne živimo virtuelni život i život želja, nego objektivnu stvarnost, i stoga ne smijemo u našim dobrim namjerama ignorirati sve te objektivne činjenice da ne bismo zalutali u našim traganjima, u dobrim namjerama koje nam nudi i ova inicijativa.

Primjerice, svi smo za saradnju u energetici, ali sjetimo se da smo još nedavno imali slučaj među našim zemljama da dvije od njih prave energetske kapacitete, a da pritom uopće ne

pitaju treću na čiju bi teritoriju bitno utjecale te potencijalne, buduće vodene akumulacije, upozorio je Vuković. Takvih primjera ima i u drugim oblastima (pitanje granice, pitanje državljanstva) i spominju se ovdje samo da se svi podsjetite da svoju saradnju treba graditi na realnim pretpostavkama, uvažavajući realne političke procese i realne političke okvire. A to u dobroj mjeri znači i u vlastitim zemljama podići značaj parlamenata na viši nivo, da bismo i institucionalno interparlamentarno i regionalno mogli kvalitetnije sarađivati, zaključne su riječi Miodraga Obradovića.

Aleksandar Popov je, dajući riječ Mariji Obradović, naglasio da je šansa ove inicijative i imati punu svijest o realnom političkom ambijentu, ostavštini iz nedavne prošlosti, ali i viziju o onome što želimo ostvariti u budućnosti koja će biti podstrek za stvaranje nove realnosti.

Marija Obradović, potpredsjednica Odbora za inozemne poslove Narodne skupštine Republike Srbije, obratila se skupu u ime delegacije Narodne skupštine Republike Srbije, ističući da su u njihovoj delegaciji, osim predstavnika Odbora za vanjske poslove i Odbora za evropske integracije, i predsjednici parlamentarnih grupa prijateljstva s BiH, Crnom Gorom i Hrvatskom. Marija Obradović ukazala je na činjenicu da ove zemlje ne spaja samo zajednička prošlost i slični obrasci ponašanja nego i zajednički interesi i potreba da se za njih zajednički potraže rješenja. Bilateralna i multilateralna saradnja, prije svega parlamentarna, pokazala je da bi dogovor o minimumu zajedničkog interesa omogućio da se naš glas mnogo dalje i mnogo bolje čuje i uvažava. Da bi se to postiglo, moramo se otrgnuti od prošlosti u koju su nas i u koju nas, kad to sami ne činimo, guraju oni u čijem je interesu da nas svijet u širokom luku zaobilazi i izbjegava, i politički i ekonomski, riječi su Marije Obradović.

Nordijski model pokazuje da je nužan preduslov saradnje poštovanje različitosti, ali za to je prije svega potrebna politička volja za bliskom saradnjom. Građani su u regionu već uspjeli nadići neke od podjela, ali politika to nije uspjela. Jasno je da vizija postoji, ali postoji i neizvjesnost koliko će još dugo trajati politički oportunitizam. Ipak, sve više je vidljivo da sazrijeva svijest o saradnji u regionu, kao i to da se nalazimo na raskršću, a Igmanska inicijativa je jedan od onih putokaza koji pokazuju kuda i kako krenuti dalje. Rješavanje problema običnih ljudi stvorit će neku vrstu kritične mase koja će potaknuti politiku i političare u regionu da promijene retoriku i ciljeve, jer ovdje se ne radi o altruizmu već o praktičnim pitanjima i ciljevima koji određuju sudbinu ljudi. Narodna skupština Republike Srbije ne zaboravlja činjenicu da predstavlja narod i da ju je narod svojom voljom izabrao i zato treba raditi za dobrobit naroda, pa je podrška ovoj inicijativi važna kao mogućnost da se kroz nordijski model započne proces saradnje koji će svima biti od koristi, a nikome na štetu. Marija Obradović apelirala je na sve učesnike skupa da u svoje delegacije uključe veći broj žena zbog poštivanja rodne ravnopravnosti, uz poštivanje zastupljenosti pozicije i opozicije, ističući da su u sedmeročlanoj delegaciji srpskog parlamenta tri žene.

U diskusiji o oblastima i modelima saradnje između institucija država Dejtonskog sporazuma, kojom je u ime Igmanske inicijative moderirao **Zlatko Dizdarević**, on je pozvao diskutante da se konkretno odrede prema oblastima i modalitetima saradnje prema istinskim, a ne samo izrečenim željama, a sve u okviru zadate realnosti, koju je nužno „omekšavati“, kako i u kojem obliku u cijelu ovu regionalnu saradnju involvirati parlamente, koji imaju ogromne i neiskorištene ili premalo iskorištene kapacitete za saradnju. Rezultat ovog sastanka bi mogao biti neki papir, platforma koja će biti ponuđena na usaglašavanje za buduće djelovanje, primarno – djelovanje, saradnje parlamenata.

Nada Kolundžija iz Odbora za evropske integracije Narodne skupštine Republike Srbije u diskusiji je naglasila da bi trebalo razmisliti o aspektima saradnje ove četiri zemlje za koju su nadležni odbori/komisije za vanjsku politiku. Bilo bi važno kad bi se pobrojale teme koje se mogu u odborima/komisijama naših parlamenata realizirati i kao zakonodavne inicijative ili putem uspostave stalnih kontakata kako bi se sagledavali načini na koje se problemi mogu rješavati. Budući da nordijski model obuhvata mnoge oblasti, u taj proces trebalo bi uključiti i

one oblasti za koje postoje odbori u parlamentima, tako da se specifične teme i pitanja adresiraju na adekvatne odbore. A mi se ovaj put koncentrirajmo samo na vanjskopolitičke teme, zaključila je Nada Kolundžija.

Mirza Kušljugić je u diskusiji u ovom dijelu dnevnog reda ukazao da trenutno vodimo dva komplementarna procesa: jedan je ovaj koji vodi Igmanska inicijativa i u kojem učestvuju komisije za vanjsku politiku, a drugi su sjednice predsjednika i delegacija odbora/komisija ove četiri zemlje. Istaknuo je da je ideja sarajevskog susreta da se sačini struktura rada za 2013. godinu, a što se modela tiče, svaki je specifičan i ne postoji univerzalni recept. Odbori za vanjske poslove stavljat će na dnevni red teme vezane uz te oblasti, a prioriteti u toj oblasti, kad je BiH u pitanju, jesu: euroatlantske integracije, regionalna saradnja i ekonomska diplomatija. Iz tih prioriteta možemo kandidirati teme za razgovor, predložio je Kušljugić. Što se tiče projekata, svaka od delegacija izaći će s vlastitim idejama. Dva su okvira u kojima se možemo kretati: šta je to što su nordijske zemlje razvile kao oblasti za saradnju, i drugi, šta je to što će sadržavati Strategija Westen Balkans 2020. godina, koja se sad radi i koju Evropska komisija već koordinira s OECD-om i međunarodnim finansijskim institucijama. Ona je, koliko znamo, u dobroj koordinaciji sa Strategijom EU 2020. i sve se to poklapa. Kako će to uključivati nevladin sektor, onda možemo dogovoriti što bi to mogla raditi Igmanska inicijativa, a odbori bi se trebali fokusirati na dvije-tri oblasti koje će se u naredne godinu-dvije godine testirati postoje li kapaciteti u parlamenatima da se ti procesi iniciraju ili čak i dovedu do kraja.

Mirza Kušljugić se, kao stručnjak za energetiku, osvrnuo i na taj aspekt saradnje, ukazujući na svu kompleksnost tog i takvih problema, vezanih politički i ekonomski ne samo za ove četiri zemlje, nego i za šire okruženje, ekspertne timove i slično. Stoga je ukazao na ono što se možda može lakše dostići, a to je pitanje moguće ratifikacije granica između naših država do 2014. godine koja u sebi sadrži simboliku (30 godina od Olimpijade u Sarajevu, 100 godina od sarajevskog atentata i početka Prvog svjetskog rata), ne samo na ovom prostoru, nego i u Evropi i svijetu, kako bi se nakon toga mogle rušiti granice u glavama, i to mnogo više kod političkih elita, nego kod građana.

Martin Raguž kao delegat u Domu naroda PSBiH uz riječi pozdrava u ime Doma naroda ukazao je na vlastita iskustva nordijskog modela saradnje budući da ga je izbliza desetak puta na licu mjesta vidio. Igmanska inicijativa nudi vizionarstvo, donosi ideje, otvara vidike. U političkom smislu parlamentima niko nije branio mijenjati političku paradigmu, ali parlamenti su na tom planu malo ili nimalo učinili, osim stalnog političkog iscrpljivanja, ocjene su Martina Raguža. Uskoro će BiH na svojim granicama imati Evropu, što neće promijeniti zanimanje Hrvatske za ovaj prostor, ali i svi mi od toga možemo profitirati s jednim novim pristupom, zaključio je Raguž.

Član crnogorske delegacije **Dritan Abazović** govorio je o nordijskom modelu kao o visoko postavljenoj ljestvici i kao izazovu, pa će svako približavanje tom standardu značiti ozbiljan napredak za sve. Mnogo neriješenih pitanja i iz toga proizašlih tenzija među našim zemljama govori kako ovaj vid komunikacije nije u interesu svim političkim elitama. Stoga je pozvao na saradnju u onim segmentima koji su manje iritantni, primjerice – kulturna saradnja i zaštita okoliša. Abazović je iskazao stav da bi se i izvršna vlast snažnije trebala uključiti u Igmansku inicijativu, jer su oni u prilici da se bave konkretnim projektima. Parlamenti iskazuju političku volju, ali izvršna vlast to ne uspijeva pratiti.

Vehid Šehić objasnio je da Igmanska inicijativa insistira na parlamentima, jer se kroz parlamente iskazuje volja građana ovih država, saradnjom parlamenata se i izbjegavaju svi oni potencijalni elementi koji koče i usporavaju naše približavanje u EU, u parlamentima se „čuva“ i kontinuitet djelovanja jer su u njima zastupljeni i pozicija i opozicija. A parlamenti su ti koju mogu uključivati nadležna ministarstva ili privredne komore.

Lazar Prodanović istaknuo je da bi naredni korak trebao biti definiranje pitanja zajedničkih za sve četiri zemlje, nakon čega bi se do kraja godine mogao organizirati tematski sastanak na kojem bi se raspravilo o svim usaglašenim pitanjima značajnim za parlamente ovih zemalja. Kako dobiti širu podršku, nakon što se ovo radi isključivo s komisijama/odborima za vanjsku politiku, upitao se Prodanović i sugerirao da treba razmisliti o institucionalnom definiranju funkcioniranja ove ili ovakve asocijacije kao dijela parlamentarne diplomatije zemalja Dejtonskog četverougla. Treba stvoriti pretpostavke za sastanak, do kraja ove godine ili početkom sljedeće godine, predsjednika parlamenata ovih zemalja, kad bi oni dali podršku ovakvim inicijativama i, u skladu s poslovnicima parlamenata, vidjeti kako bi se mogli definirati oblici buduće saradnje. Na ovakav način mogle bi se postići pretpostavke za kontinuitet ovih aktivnosti. Ovo što sad radimo bit će nam važna zadaća i nakon jula ove godine kad Hrvatska uđe u EU, jer nema evropskih integracija drugih zemalja Balkana bez regionalne saradnje u kojoj ključnu ulogu igraju parlamenti, zaključne su riječi Lazara Prodanovića.

Zvonko Jurišić, zamjenik predsjedavajućeg Komisije za vanjsku politiku PDPSBiH, naglasio je da ima mnogo više stvari koje nas povezuju nego razdvajaju i da je nordijski model saradnje dobar uzor za zemlje Dejtonskog sporazuma, unatoč nazadnim političkim elitama, kojima često trebaju konflikti i atmosfera beznada. Da je to tako pokazuju mnoge pozitivne stvari među ovim državama koje su se dogodile čak i unatoč opstrukcijama političkih elita: saradnja privrednika, sportista, kulturnih radnika, umjetnika.

Branko Lukovac, kopredsjednik Igmanske inicijative iz Crne Gore, zaključnim je govorom sumirao Konsultativni sastanak. Igmanska inicijativa jedna je od rijetkih institucija koja djeluje u četiri zemlje Dejtonskog sporazuma i silno nastoji nadići jaz nastao devedesetih godina među ovim zemljama, vratiti povjerenje, razumijevanje, uklanjati barijere među sad susjedne četiri zemlje. Mnogo je truda uloženo u 13 godina na pridobivanju saveznika u nevladinom sektoru, kod vlada, u medijima, da se prevladaju barijere i stvaraju modaliteti saradnje. Mnogo je toga učinjeno i uz podršku i finansijsku podršku međunarodnih institucija, prije svega, za olakšavanje ili otklanjanje životnih problema običnih građana naših zemalja. Završena je faza dezintegracije i vrijeme je za intenziviranje saradnje i poticanje integracijskih procesa na novim osnovama nezavisnih i suverenih država. Mnogo je urađeno u smislu regionalne saradnje i na bilateralnom i multilateralom planu. Postoji preko četrdeset okvira te saradnje, od kojih je najveći broj njih došao na poticaj iz EU, ali u novije je vrijeme sve više poticaja koji dolaze iz naših država, što govori da je došlo vrijeme da se saradnja diže na viši nivo i da postane izraz naše potrebe da se među našim građanima uklanjaju barijere, da se stvaraju povoljniji okviri i za naše ekonomije, da postanemo konkurentniji i međusobno i zajedno prema drugima, istakao je Branko Lukovac i nastavio da bi bilo dobro kad bismo nakon ovoga mogli uspostaviti jedan okvir saradnje ne robujući nekom institucionaliziranju, pogotovo ne preuranjenom, ali tako da se saradnja digne na kvalitetniji, organiziraniji, odgovorniji odnos, na način koji bi potaknuo parlamente i parlamentarnu diplomatiju da se autoritetom parlamenata uključe i drugi faktori.

Prvo dostignuće nordijskog modela saradnje polučilo je korist za građane, slobodu kretanja, ukidanje barijera među njima. I Igmanska inicijativa učinila je da se između naše četiri zemlje putuje bez pasoša. Jednako tako ćemo od EU tražiti način da se potruži da se to ne promijeni ni nakon što Hrvatska uđe u EU, kako je to i kod nordijskih zemalja, premda sve nisu članice EU, riječi su Branka Lukovca koji je ukazao da bi možda sadašnji Cetinjski parlamentarni forum mogao biti oblik mehanizma koji će nam pomagati u koordinaciji naših dogovora u narednom periodu, tim prije ako se na Cetinju svi slože da se oformi neki koordinacijski mehanizam s administracijom koju on ima.

Branko Lukovac ocijenio je sastanak dobrim i jednostavnim u tome da se ide u daljnje jačanje međusobne saradnje i u sagledavanje mogućnosti da se nađu određeni mehanizmi saradnje i

definišu teme i oblasti u kojima bi se saradnja kretala. Izneseno je dovoljno razloga zbog kojih bi parlamenti, kao izrazi građana, bili snaga koja će potvrditi političku volju za saradnjom tako da postoji opravdana nada da ćemo u delegacijama parlamenata dobiti dodatnu snagu da se ovaj proces nastavi. Prioriteti će, prema prijedlozima, biti sumirani, ali, istaknuo je Lukovac, važno bi bilo da blagodat te saradnje što prije osjete građani i zato bi bilo dobro vidjeti da se u toj oblasti eliminiranja prepreka učini iskorak dalje.

Važna su nam i upozorenja koja smo čuli, kako bismo ostali do kraja realni, na isti način kao i podrška Nordijskog vijeća s kojim često kontaktiramo i koji su spremni finansirati neke projekte iz kulture, istaknuo je na kraju Lukovac i dodao važnost susreta baš u Sarajevu i baš u Parlamentarnoj skupštini BiH, jer BiH inspirira sve nas da jačanjem saradnje pomognemo BiH da ono što je nedovršeno i neriješeno, a što je vrijednost i za BiH i za sve naše države, pridonese svojim radom.

Vehid Šehić je, zahvaljujući u ime domaćina svim učesnicima sastanka, zaključio Konsultativni sastanak naglašavajući da sve naše razlike jesu bogatstvo, ali još veće bogatstvo su sve naše sličnosti i sve ono što nas spaja. Mi za razliku od Evrope, istaknuo je, koja ima teoriju upravljanja razlikama, želimo upravljati našim sličnostima. I ukoliko u tome uspijemo, onda sve razlike među nama neće predstavljati nikakav problem za dugoročnu prijateljsku i na svim interesima zasnovanu saradnju, zaključio je Vehid Šehić.

Sastanak je završen u 13.45 sati.

SEKRETAR
KOMISIJE ZA VANJSKE POSLOVE

Merdžana Iglica

PREDSJEDAVAJUĆI
KOMISIJE ZA VANJSKE POSLOVE

Mirza Kušljugić